

виробітку та нормативів чисельності допоміжних і обслуговуючих робітників; підвищенням дисциплінованості, трудової активності.

Пропонуємо ввести на підприємствах вугільної промисловості попередню атестаційну оцінку доцільності направлення конкретного працівника на підвищення кваліфікації. Тобто, попередня оцінка доцільності направлення працівника дозволить вивільнити для продуктивної роботи тих працівників, хто не потребує такої перепідготовки, і направити на неї тих, хто реально такої перепідготовки потребує. Виграш підприємства за такої системи в тому, що під час проходження підвищення кваліфікації невмілий працівник не заважатиме працювати спеціалістам, відволікаючи досвідчених робочих на вимушене наставництво. Впровадження запропонованого заходу приведе до підвищення соціальної справедливості, коли працівники, які працюють погано, в результаті направлятимуться на перепідготовку і отримуватимуть зарплату меншу, ніж сумлінні робочі, на законних підставах.

Важливу роль, також відіграє зниження рівня плинності кадрів за рахунок зростання організації виробництва, праці і заробітної плати, покращення умов праці, збільшення тривалості відпусток, збільшення розмірів пенсій та ін.

Література

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально – трудові відносини: Підручник. – К.: Знання, 2004. – 535 с.
2. Завіновська Г. Т. Економіка праці: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. – 300 с.
3. Зайцева Л. С. Аналіз чинників росту продуктивності праці на вугільних підприємствах//Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки» 2009, №4, Т.1 С. 66 – 69 [Електронний ресурс].–Режим доступу:http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vchnu/Ekon/2009_4_1/pdf/066-069.pdf
4. Підсумки роботи вугільної промисловості Донецької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://donoda.gov.ua/main/ua/search.htm?section=everywhere&a=commit&words=Підсумки+роботи+вугільної+промисловості+Донецької+області&x=5&y=5>
5. Семікіна М. В. Продуктивність праці: методологія вимірювання, передумови зростання // Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010, вип. 17 [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/70.pdf

Прокопенко О.Ю.

ВИДИ СОЦІАЛЬНИХ ВІДНОСИН У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Соціально-економічні системи є складними штучними системами, яким поряд із емерджентністю, масовістю, динамічністю та невизначеністю розвитку

притаманна практична неможливість ізоляції явищ і процесів для дослідження їх у чистому вигляді [1, с.10], зокрема економічних і соціальних. Але ступінь застосування економічних, адміністративних та психологічних методів управління на макро-, мезо- та мікрорівнях залежить від особливостей взаємовідносин між суб'єктами керуючої та керованої підсистем та всередині них. Такі особливості визначаються видами соціальних відносин у соціально-економічних системах, в яких такі відносини формуються та функціонують:

на загальнонаціональному рівні – між державою і суспільством;

на мезорівні – між місцевим самоврядуванням і територіальними громадами;

на підприємствах – між керівництвом та працівниками, між окремими працівниками;

у домогосподарствах – між членами сімей.

На загальнонаціональному рівні соціально-політичні та соціально-економічні відносини реалізуються в рамках соціальної політики держави шляхом гарантування та забезпечення соціальних прав і свобод громадянам, дотримання яких частково пов'язане з використанням коштів державного бюджету. Державі належить провідна роль у регулюванні соціально-культурних відносин, яка реалізується шляхом здійснення гуманітарної політики. Основними чинниками розвитку суспільства як цілісного соціально-культурного організму є формування політичної культури населення; створення сприятливої морально-психологічної атмосфери в країні; інформатизація та демократизація суспільства; вільний етнокультурний розвиток; урахування етнічних традицій та інтересів держави у постановці та вирішенні мовного питання; партнерство усіх суб'єктів державно-релігійних та суспільно-релігійних відносин; зміцнення національної історичної пам'яті та патріотичної свідомості; підвищення рівня культури і духовності громадян; внутрішня та зовнішня інтеграція українського суспільства у єдиний гуманітарний простір.

Серед основних функцій держави із забезпечення суспільного розвитку є збереження та відтворення сприятливого екологічного середовища, запобігання і усунення наслідків природних та техногенних катастроф. Соціально-екологічні відносини на загальнонаціональному рівні зумовлені вимогами суспільства та обов'язками держави щодо вирішення проблем екологічної безпеки, енергозбереження та ресурсозбереження.

На мезорівні (регіональному і територіальному) соціальні відносини реалізуються в процесі виконання місцевими органами влади делегованих державою та власних повноважень щодо забезпечення комплексного соціально-економічного розвитку територій. Місцеве самоврядування є виразником інтересів населення, адже воно вирішує нагальні питання життєдіяльності громадян, пов'язані з освітою, культурою, охороною здоров'я, соціальним захистом, обслуговуванням комунального господарства. Визначна роль місцевого самоврядування у виконанні соціальної функції підтверджується високою часткою соціальних видатків місцевих бюджетів у структурі Зведеного бюджету України. Так, за інформацією про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України у 2011 р. питома вага видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті

ті становила: на охорону здоров'я – 79,1%, на духовний і фізичний розвиток – 67,7%, на освіту – 68,4%, на соціальний захист – 47,8%, на житлово-комунальне господарство – 96,3% [2].

Просторовий аспект соціальних відносин зумовлений високим ступенем диференціації регіонів за рівнем та сферою зайнятості, розміщенням та щільністю забудови об'єктами соціальної інфраструктури, наявністю зон рекреаційного та техногенного забруднення, спроможністю територій щодо фінансового забезпечення соціальної сфери, етнокультурною різноманітністю, самовизначеністю регіонів в межах єдиної загальнонаціональної стратегії соціально-економічного розвитку. Так, формування регіональних ринків праці є результатом реалізації соціально-трудових відносин у соціально-економічних системах мезорівня. Соціально-партнерські відносини на регіональному рівні існують в рамках співробітництва між органами місцевої влади і суб'єктами господарювання з приводу фінансування соціально-культурних і житлово-комунальних об'єктів територій та соціальних програм. Функціонування соціально-політичних відносин пов'язано із реалізацією демократичних прав і свобод територіальних громад та їхніх окремих представників. Наявність власних місцевих фінансових ресурсів уможливорює формування ефективних соціально-економічних відносин з приводу їх суспільно-ефективного використання. Соціально-культурні та соціально-екологічні відносини в регіонах розвиваються в рамках поглиблення аналогічних відносин загальнонаціонального рівня з урахуванням відповідних регіональних особливостей.

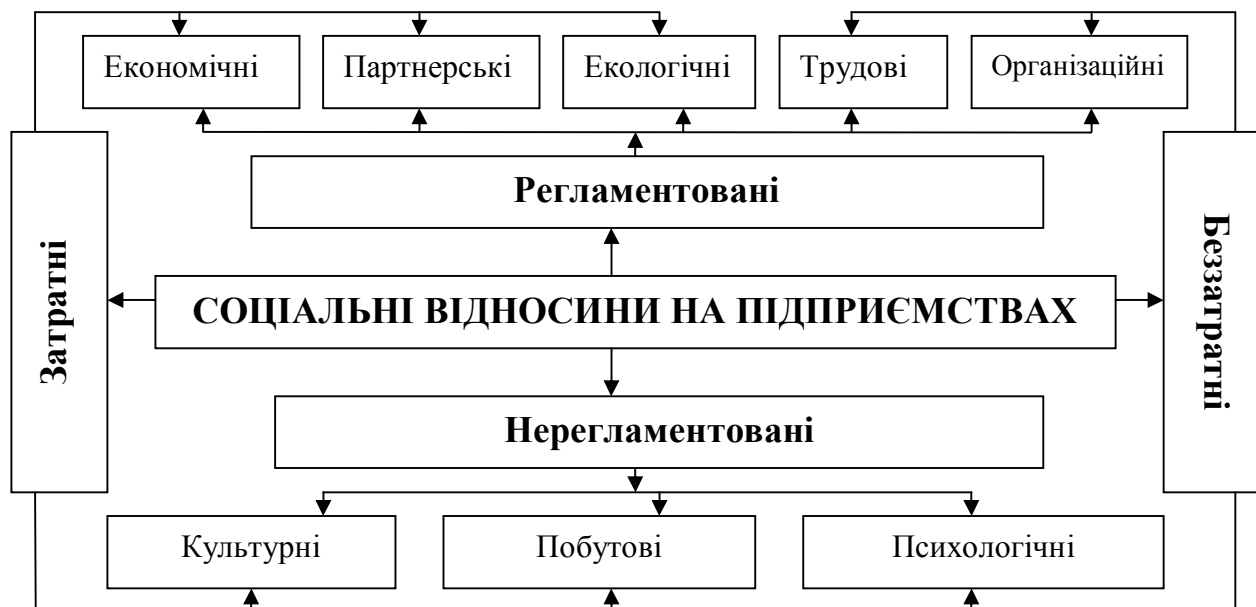

Рисунок 1 – Види соціальних відносин на підприємствах

Оскільки первинною ланкою економіки є господарюючі суб'єкти, то більшість видів соціальних відносин реалізується в процесі трудової діяльності людей в межах трудових колективів *на підприємствах*, в установах, організаціях (рис. 1). Частина соціальних відносин підлягає нормативному регулюванню на

різних рівнях управління (загальнодержавному, регіональному, галузевому чи в межах окремого підприємства). Інша частина соціальних відносин пов'язана із формуванням соціально-психологічного, соціально-культурного та соціально-побутового клімату в організації, управління такими відносинами спрямовано на розв'язання конфліктів, створення сприятливих культурних та побутових умов для працюючих. Серед соціальних відносин на підприємствах доцільно відокремлювати такі, що передбачають витрачання грошових коштів, зокрема, на забезпечення економічної мотивації праці, фінансову участь у реалізації державних та місцевих соціальних програм, впровадження екологічних та культурних заходів, утримання побутової інфраструктури тощо. Управління трудовими, організаційними та психологічними соціальними відносинами не пов'язане із додатковими грошовими витратами.

Література

1. Федосеев В.В. Экономико-математические методы и прикладные модели: Учеб.пособие для вузов // В.В. Федосеев, А.Н. Гармаш, Д.М. Дайитбетов и др.; Под ред. В.В. Федосеева. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 391 с.
2. Інформація про стан виконання Зведеного та Державного бюджетів України за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Міністерства фінансів України // http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=328298&cat_id=77440.

Сасіна Л.О., Стативка О.М

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИХ ВІДНОСИН

Одним з головних питань сучасного розвитку України є створення соціально орієнтованої ринкової економіки. Від держави це вимагає безумовної законодавчої та виконавчої підтримки соціальних прав людини: гарантованого мінімального доходу, необхідної кількості робочих місць, довжини робочого дня, захисту від безробіття, пенсійного забезпечення, забезпечення освіти, житлових умов, відпочинку, охорони материнства та дитинства інших прав та гарантій. На розв'язання цих питань повинна бути спрямована соціальна політика держави. Проте в сучасних умовах найменш захищеною в планах діяльності підприємств та організацій є саме соціальна сфера.

В будь-які часи однією з гострих проблем була проблема побудови стабільних, справедливих взаємовідносин між робітниками та роботодавцями. В повному обсязі вона ще не вирішена в жодній країні світу.

Теперішній рівень розвитку соціально-трудоових відносин (СТВ) в Україні можна оцінити як низький, тому актуальною є проблема дослідження їх сутності та особливостей функціонування.

На сучасному етапі економічного розвитку СТВ проходять період